

Tigerliljan

– vacker och ätbar

Rak och stilig reser sig tigerliljan ur sin vas på Agda Holsts stilleben. En stadig stjälk som utan stöd bär upp de tunga brandröda blommorna. Med sina svarta prickar liknar den kanske mer en jaguar än en strimmig tiger. Några frukter i en kinesisk skål passar bra, för tigerliljan kommer från Kina där den växer vild.

Tigerliljan, *Lilium lancifolium*, har odlats i mer än tusen år av kineser och japaner, inte i första hand som prydnadsväxt utan som grönsak i köksträdgården. De runda lökarna är ätliga. Svenskar som provat att tillreda tigerliljelökar tyckte inte det var särskilt gott. Det krävs mycket kryddor för att det ska smaka ungefär som potatismos var omdömet.

Tigerliljan infördes till Europa av den skotske botanisten och trädgårdsmästaren William Kerr. 1803 fick han i uppdrag av Kew Gardens i London att resa till Kanton i China för att samla växter. Redan året därpå skickade han hem några lökar till Kew. Där beskrevs tigerliljan som en strålande art, som ännu inte fått någon plats i grönsakernas släkttavla.

Att samla växter i Kina i början av 1800-talet var vanskligt. Utlänningar fick inte röra sig fritt utan Kerr måste nöja sig med att köpa odlade växter i trädgårdar och plantbutiker. Ändå lyckades han skicka hem för Europa okända azaleor, pioner, kamelior och krysantemer. Väl i London tog det inte lång tid innan den spektakulära tigerliljan flyttades från köksträdgården till paradrabatterna.

Som man kan se på Agda Holsts målning får den små svarta lökämnen på stjälken, så kallade bulber. På hösten ramlar de ut över rabatten och ganska fort har man en skog av tigerliljor.

Agda Holst var född i Kristianstad 1886 där hon som enda kvinna ingick i konstnärgruppen Aura. Som 21-åring kom hon till Paris för att studera vid Academie Colarossi, samma konstskola som Olga Milles valde några år tidigare. På 1920-talet kom hon tillbaka för att bli elev till André Lhote där hon utvecklade ett slags modifierad kubism.

Om Olga Milles arbetade i skymundan utan att visa sina verk, var Agda Holst utåtriktad och framgångsrik. I motsats till många andra kvinnliga konstnärer på den tiden blev hon allmänt respekterad av manliga kolleger och omhuldad av tidens ledande kritiker. Hon målade många porträtt men också stilleben med blommor.

Tiger Lily

– Beautiful and Edible

Straight and handsome, the tiger lily extends from its vase in Agda Holst's still life. A sturdy stem holds the heavy, deep red flowers unsupported. With its black spots it is perhaps more akin to a jaguar than a stripy tiger. A few pieces of fruit in a Chinese bowl are a suitable accompaniment; the tiger lily hails from China, where it grows in the wild.

The tiger lily, *Lilium lancifolium*, has been cultivated for thousands of years by the Chinese and Japanese, not primarily as a decorative plant but as a vegetable in the kitchen garden. The round bulbs are edible. Swedes who have tried to cook tiger lily bulbs have found their taste quite unremarkable. A lot of spices are required in order for it to taste a bit like mashed potato, was their review.

The tiger lily was brought to Europe by Scottish botanist and gardener William Kerr. In 1803 he was commissioned by Kew Gardens in London to travel to Canton in China to collect plants. The following year he dispatched a number of bulbs to Kew. There, the tiger lily is described as a brilliant species that has not yet received a place in the vegetable family tree.

Collecting plants in China in the early 19th century was dangerous business. Foreigners did not have freedom to move and Kerr had to make do buying cultivated plants in gardens and garden centres. Still, he managed to send home plants that were previously unknown in Europe such as azaleas, peonies, camellias and chrysanthemums. Back in London it did not take long for the spectacular tiger lily to be moved from the kitchen garden to the prime spot in the flower beds.

As you can see in Agda Holst's painting, the plant develops small black bulbs on the stems, known as bulbers. In autumn they are released onto the flowerbed, and fairly quickly you will have a tiger lily forest.

Agda Holst was born in Kristianstad in 1886, where she was the only woman to become part of the group of artists known as Aura. At the age of 21 she came to Paris to study at the Academie Colarossi, the same art school Olga Milles chose a few years earlier. In the 1920s she returned to Paris to be a pupil of André Lhote, where she developed a sort of modified cubism.

If Olga Milles was working in the shadows without showing her work, Agda Holst was outgoing and successful. Contrary to many other female artists of the time, she was generally respected by male colleagues and cherished by the leading critics of the time. She painted many portraits but also still lifes of flowers.

Tecknet för blomma – en stiliserad hibiskus

Tecknet för blomma, fem kronblad i en cirkel, som telefonklotter eller en barnteckning. Kanske som ett meddelande från en tid när alla stora regelbundna blommor kallades för rosor och mer oregelbundet formade och doftande för violer. Resten var liljor. Som i julros, nattviol och klosterlilja.

Andy Warhols runda blomtecken är inte en ros utan en hibiskus. Han knäckte helt enkelt ett fotografi föreställande sex hibiskusblommor som publicerades i juni numret av *Modern Photography* 1964. Fotografen Patricia Caulfield visade där med tre exempel hur man genom att använda olika kemikalier vid framkallningen av en och samma bild kunde få fram helt olika färger.

Warhol klippte ut fyra av blommorna, trängde in dem i en fyrkant och bearbetade dem så att det till slut bara blev något teckenliknande kvar. Han döpte resultatet till *Flowers* och repeterade bilden i många storlekar och färgkombinationer på olika material. Patricia Caulfield blev rasande över intrånget och ville stämma honom, men de förlikades innan ärendet kom till domstol. Warhol erbjöd henne två hela serier av *Flowers*, men hon valde kontanter.

Det här exemplaret tillhör filmproducenten Anna-Lena Wibom. Hon fick den i present av Warhol i stället för blombukett när han sov över i hennes och Pontus Hulténs gästrum i villan på Lidingö i samband med den stora Warhol-utställningen på Moderna Museet 1968.

Inför utställningen på Moderna Museet, som skulle bli Warhols första i Europa, besökte Anna-Lena Wibom och museichefen Pontus Hultén konstnären i hans berömda loft på Manhattan i New York. I ett hörn till kök lagade hans tjeckiska mamma grytor som doftade av paprika och vitlök. Ta det här, sa Warhol och samlade ihop en bunt bilder och knycklade ner dem i en papperskasse. De blev en del av utställningen där hans blombild förekom i många storlekar och versioner.

Katalogen, med hela framsidan täckt av hans blomtecken, är nu ett samlarobjekt och säljs på den internationella marknaden för många tusenlappar.

Andy Warhols *Flowers* blev med sina många versioner också en symbol för Flower Power, 60-talets proteströrelse mot krig, för fred och kärlek.

The Sign of the Flower – a Stylised Hibiscus

The sign for flower, five petals in a circle, like phone doodles or a child's drawing. Perhaps as a message from a time when all large regular flowers were called roses and more irregularly shaped and fragrant flowers were called violets. The rest were lilies. As in Christmas rose, dame's violet and spring snowflake (monastery lily in Swedish).

Andy Warhol's round flower sign is not a rose but a hibiscus. He simply pinched a photograph portraying six hibiscus flowers published in the June issue of *Modern Photography* 1964. The photographer Patricia Caulfield used three examples to demonstrate how the use of different chemicals when developing one and the same image can result in completely different colour palettes.

Warhol cut out four of the flowers, squeezed them into a square and reworked them so that the final result was merely a resemblance of flowers. He called the work *Flowers* and repeated the image in many sizes and colour combinations on different materials. Patricia Caulfield was furious about the infringement and wanted to sue him but they settled the matter out of court. Warhol offered her two whole series of *Flowers*, but she chose cash instead.

This piece belongs to the film producer Anna-Lena Wibom. She received it as a gift from Warhol instead of a bouquet of flowers when he spent the night in her and Pontus Hultén's guestroom in their house on Lidingö in connection with the large Warhol exhibition at Moderna Museet in 1968.

In preparation for the exhibition at Moderna Museet, which was to be Warhol's first in Europe, Anna-Lena Wibom and the museum director Pontus Hultén visited the artist in his famous loft apartment in Manhattan, New York. In a corner that functioned as a kitchen, his Czech mother cooked stews that smelled of pepper and garlic. "Take these", Warhol said, and gathered together a bunch of images that he pushed into a paper bag. They became a part of the exhibition where his flower image was on display in many different sizes and versions.

The catalogue, the cover of which was littered with his flowers, is now a collector's item and its value on the international market equates to several thousand Swedish kronor.

Andy Warhol's *Flowers*, in its many versions, also became a symbol of Flower Power, the protest movement of the 1960s against war, for peace and love.

Skira sköra buketter

De vackraste buketterna är sådana man plockar själv, en blomma i taget. Små fina, runda buketter att sätta i gröna vaser av glas så att stjälkarna syns igenom. Ingen perfekt köpebukett blir någonsin lika vacker.

Att gå ut på morgonen då nattens dofter håller på att dunsta men dagen ännu ligger kvar för att plocka en bukett till frukostbordet – kanske är det meningen med att ha en trädgård. Då är ljuset fint, lite snett och inte så hårt, ett ljus som fotografen Denise Grünstein gillar.

De här bilderna kommer från hennes bok *59 buketter från min trädgård och lite till* som kom 2007. I drygt ett år har hon fotograferat blommor från sin trädgård, minst en bukett om dagen. Hon vill göra sina bilder enkla, som teckningar, glesar ut buketterna tills de står på gränsen till att falla ihop. De ska se hemplockade ut, lite vilda.

Sent i augusti plockar hon ringblommor, krasse av sorten 'Empress of India' och blad av brunnäva i en lite slarvig bukett. Blommorna hänger på det sättet som blommor ofta gör mot slutet av sommaren. Där de står lätt hopsnörpta i sin höga vas med tapetvådens blommighet som bakgrund ser de ut som de sista fynden i en rabatt som håller på att ge upp för hösten.

Tid är vackert och att åldras är något fint i naturen, skriver Denise Grünstein.

Ethereal Fragile Bouquets

The most beautiful bouquets are the ones you pick yourself, one flower at a time. Small, pretty round bouquets you put in green glass vases so that the stems are visible. No perfect store-bought bouquet could ever be as beautiful.

Going out in the morning to pick a bouquet for the breakfast table when the smells of night are just about to evaporate but the dew is still covering the plants – perhaps that is the whole point of having a garden. The light is beautiful then, at a slight angle and not so harsh, a light that photographer Denise Grünstein likes.

These photographs are from her book *59 buketter från min trädgård och lite till* [59 bouquets from my garden and a little more] that was published in 2007. Over a period of about a year she has photographed flowers from her garden, at least one bouquet per day. She wants to make her images simple, like drawings. She thins out her bouquets until they almost collapse. They should look home-picked, a bit wild.

Late in August she picks marigolds, nasturtium called 'Empress of India' and petals from the dusky crane's-bill in a somewhat messy bouquet. The flowers are drooping in the way that they often do towards the end of summer. Standing somewhat squeezed together in their high vase, with flowery wallpaper as a background, they resemble the last findings from a flowerbed that is ready to give in to the autumn.

Time is beautiful, and ageing is a beautiful thing in nature, Denise Grünstein writes.

En giftig bukett

Den ser så oskyldig ut, Dick Beers stora bukett plockad i trädgården en sommarmorgon i juli. Riddarsporrar, vallmo, sömntuta och fingerborgsblommor, våra vanligaste trädgårdsväxter. I själva verket är buketten rena giftskåpet. Alla växterna är giftiga.

Den skira kornvallmon, *Papaver rhoeas*, med sina sidentunna blombblad har som alla vallmoväxter en mjölksaft som sipprar fram när man bryter stjälken. Mjölksaften är giftig och innehåller olika alkaloider.

En nära släkting är opievallmon, *Papaver somniferum*, som också är vanlig i trädgårdarna. Hela växten innehåller bland annat morfin och kodein som används för tillverkning av läkemedel. Märkligt nog är de små vallmofröna helt ofgiftiga. De brukar pryda bröd och andra bakverk.

Den lilla gula sömntutan *Eschscholzia californica* är också en vallmoväxt och alltså giftig.

Kan man se på en växt om den är giftig? Nej, det finns inga tumregler. Det är något man måste lära sig. Inte heller på smaken kan man avgöra om en växt är giftig eller inte. Somliga smakar bra fast de är mycket giftiga och andra är helt ofarliga fast de smakar illa.

Alkaloider är organisk-kemiska föreningar som påverkar både djur och människor. Det finns mer än 3 000 olika typer av alkaloider. Till de mest kända hör morfin, kinin, stryknin, kodein, nikotin och – faktiskt – koffein.

De ståtliga blå riddarsporrarna, *Delphinium*, är ännu farligare än vallmon. De tillhör familjen *Ranunculaceae*, smörblommeväxter, som alla är giftiga. Till familjen hör till exempel stormhatt, akleja, vitsippor, blåsippor, svalört och olika smörblommor. På ängar där kor går och betar står alltid smörblommorna kvar orörda. Korna vet.

Fingerborgsblommorna, *Digitalis purpurea*, överst i buketten, är också farliga. De små söta fingerborgarna innehåller glykosider som används för att framställa olika hjärtmediciner. Det är typiskt för många av de giftiga växterna att de har en god och en ond sida. De kan höra hemma i giftskåpet samtidigt som de i rätt avvägda doser räddar liv. Två till tre gram av de torkade bladen kan döda en människa.

Visste han vad det var han målade, Dick Beer?

A Poisonous Bouquet

It looks so innocent, Dick Beer's large bouquet picked in the garden on a summer's morning in July. Delphiniums, poppies, California poppies and foxgloves, our most common garden plants. In actual fact the bouquet is a veritable poison cabinet. All these plants are toxic.

The sheer common poppy, *Papaver rhoeas*, with its silky thin petals have, like all species of poppy, a latex that seeps out when the stem is broken. The latex is toxic and contains different types of alkaloids.

A close relative is the opium poppy, *Papaver somniferum*, which is also a common sight in gardens. Among other things, the plant as a whole contains morphine and codeine, which are used for producing pharmaceuticals. Strangely enough the tiny poppy seeds are completely non-toxic. They are a common decoration on bread and other baked goods.

The little yellow California poppy *Eschscholzia californica* is also a species of poppy and therefore poisonous.

Can you tell by looking at a plant? No, there are no rules of thumb. It is something you have to learn. The taste cannot tell you whether a plant is poisonous or not. Some taste nice even though they are very toxic and others are completely harmless even though they taste bad.

Alkaloids are organic chemical compounds that affect both animals and humans. There are more than 3,000 different types of alkaloids. The most common are morphine, quinine, strychnine, codeine, nicotine and even caffeine.

The proud blue *Delphiniums*, are even more dangerous than the poppy. They belong to the *Ranunculaceae* family, buttercup plants, which are all poisonous. The family contains monkshood, columbines, wood anemones, blue anemones, lesser celandine and different types of buttercups. In fields where cows graze, the buttercups are always left untouched. The cows know.

The foxgloves, *Digitalis purpurea*, at the top of the bouquet are also dangerous. The cute little foxglove flowers contain glycosides, which are used to produce different types of heart medicine. It is typical of many of the toxic plants that they have a good and a bad side. They could belong in the poison cabinet but at the same time, a carefully measured dose could save lives. Two to three grams of the dried leaves can kill a person.

Did Dick Beer know what he was painting?

Vallmo för kortvarig njutning

Tunna och genomskinliga som silkespapper är blombladen på Ewa-Marie Rundqvists sibiriska vallmor. Ljusa, fruktiga färger, fina nerver och en mjölig ståndarkrans kring den perfekta lilla skäggiga urnan i mitten – vackert som på en blomstermålning från 1800-talet.

Men stjälkarna, titta på stjälkarna! Jättehöga och håriga kastar de sig upp och ut ur vasen. Ormar sig och krumbuktar sig högre och högre för att avsluta med en nedåtvänd pälsig knopp. När den spricker upp reser sig knoppen och de två håriga foderbladen faller av. Kanske är det stjälkarna som är det mest fascinerande med den här sortens vallmo.

Den sibiriska vallmon, *Papaver croceum*, är vanlig som trädgårdsväxt men Ewa-Marie Rundqvist vallmor kommer inte från trädgården utan från blomsterhandeln. Den vilda arten har förädlats i många omgångar till sin nuvarande långbenta och praktfulla ömtålighet. Det är blommor för människor som älskar kortvariga njutningar. Redan nästa dag har kanske stjälkarna vikt sig över vaskanten och föreställningen är över. Men vilken föreställning!

Poppies for Transitory Pleasure

Thin and transparent as tissue paper are the petals of Ewa-Marie Rundqvist's ice poppies. Light, fruity colours, fine veins and a floury stamen around the perfect little bearded urn in the middle – beautiful like in a flower painting from the 19th century.

But the stems, look at the stems! Extremely tall and hairy, they extend up and out of the vase. They curl and wind higher and higher, ending in a downturned furry bud. When it breaks open, the bud rises and the two hairy sepals fall off. Perhaps it is the stems that are the most fascinating thing about this type of poppy.

The ice poppy, *Papaver croceum*, is a common garden plant but Ewa-Marie Rundqvist's poppies are not from the garden but from the florists. The wild species has been refined in many cycles until reaching its current tall-legged and magnificent vulnerability. They are flowers for those who love fleeting pleasures. As early as the next day the stems may have keeled over the edge of the vase and the show will be over. But what a show!

Herbarium

Den som är tillräckligt gammal minns kanske hur man suckade under tvånget att samla och pressa växter i skolan. Ett herbarium blev det till slut, men aldrig någonsin lika vackert som när Gunilla Lagerhem-Ullberg gör sina blommande bilder av växter som pressats i telefonkatalogen. Något liknar de barndomens kalejdoskop med små glasbitar som samlas i olika mönster när man vrider på tuben. Kanske också stiliserade blommande ängar. *Herbarium* kallar hon sina bilder.

För mig är de mönster, säger hon själv. Som det mönsterproffs hon är jobbar hon med rapporter som går att upprepa, ungefär som när man trycker ett tyg, väver en matta eller ritar en tapet. Hon vill ha en rytm men gillar samtidigt när något inte riktigt stämmer, när någon detalj kommer och stör som på vissa av hennes "herbarieark" till blombilder.

Ett jättepilligt jobb, förstås. Bara att få tag i tillräckligt med växter – det går åt mer än man tror – kräver mycket letande. Blommorna och de ituplockade delarna pressas till tunna ömtåligheter i telefonkataloger av den tjocka typen som fanns förr. Pincett är för grovt som verktyg. Hon tar dem en och en med en liten spatel och limmar fast dem på en målad skiva. Det gäller att inte hosta eller nysa för då flyger de all världens väg.

Alla växter duger inte. Pelargoner är för saftiga och blå blommor bleknar. Bra är stockrosor, nejlikor från blomsterhandeln, klematis, krokus med sin pistill som blir starkt orange, violer och stjärnflocka. Snart ska hon pröva med asplöv, brungula höstlöv med rött och svart mönster och märken efter små gnagande tänder.

Den som vill kan försöka känna igen växterna på den starkt röda bilden. En ledtråd: där finns vita träd pioner med sina svarta fläckar längst in, balkansippa, påsklilja, blad av sockblomma, blåsippa och ornäsbjörk. Iris utåt kanterna, klematis, vitsippa, hundkex, något blått propellerliknande från Västindien, nejlikor, stjärnflocka, olvon, aklejruta, ett par bougainvillea och säkert några fler.

Gunilla Lagerhem-Ullberg är chefsdesigner på Kasthall där hon jobbat med mattor sedan 1987. En av hennes blombilder har blivit matta och för den fick hon det prestigefyllda priset Design S.

Herbarium

Those old enough may remember sighing as they were made to collect and press plants in school. Eventually you had your herbarium but it was never as beautiful as when Gunilla Lagerhem-Ullberg makes her blooming pictures of plants pressed in a phone book. They are somewhat similar to the kaleidoscopes of our childhood, with little prisms that created different patterns when the tube was turned. Perhaps also stylised blooming meadows. *Herbarium* is what she calls her images.

To me they are patterns, she says. Being the pattern expert she is, she works with reports that can be repeated, a bit like when you print on fabric, weave a rug or draw wallpaper. She wants a rhythm, but also likes when something is slightly off kilter, when a detail comes in to disrupt some of her "herbarium sheets" of flower images.

An extremely fiddly job of course. Just acquiring enough plants – you need a lot more than you might think - requires lots of searching. The flowers and the parts picked apart are pressed to become thin, delicate objects in the extremely thick phone books of the kind previously in circulation. Tweezers are much too rough a tool. She takes them one by one with a small spatula and glues them to a painted board. There must be absolutely no coughing or sneezing, as they will fly all over the room.

Not just any plant will do. Geraniums are have too much liquid and blue flowers will fade. Good flowers are hollyhock, carnations from the florist, clematis, crocus with its pistil that will turn bright orange, violets and great masterwort. She is soon to try aspen leaves, brown-yellow autumn leaves with red and black patterns and dents after tiny gnawing teeth.

If you want to, try and recognise the plants on the bright red image. A clue: there are white tree peonies with their black spots at the centre, Balkan anemone, daffodil, barrenwort petals, blue anemone and betula pendula dalecarlica. Iris towards the edges, clematis, wood anemone, cow parsley, something blue and propeller-like from the West Indies, carnations, great masterwort, guelder-rose, greater meadow-rue, a couple of bougainvillea and no doubt more.

Gunilla Lagerhem-Ullberg is head designer at Kasthall where she has been working with rugs since 1987. One of her flower images has become a rug, for which she was awarded the prestigious Design S prize.

Praktfulla blomsterstycken i modern tappning

Är det något bekant med Heikki Marilas jättestora blomstermålningar? Känner ni igen blommorna och kompositionen? I så fall känner ni alldeles rätt. Den finländske konstnären Heikki Marila har utgått från konsthistoriens mest kända blomstermålningar och gjort sin egen version av dem.

Jag målar inga egentliga blomsterarrangemang utan skapar variationer av redan existerande målningar. För mig handlar det mer om måleri än om blommor, säger han själv.

Han började med 1600-talets holländska stilleben där tidens dyrbaraste blommor samlats i symboladdade buketter. Tulpaner, pioner, liljor, aklejur, rosor – alla årstidernas växter i samma vas. Här och var en larv eller någon liten insekt som gnager på blombladen som en påminnelse om allt levandes förgänglighet.

Flowers I var den första han gjorde. Han utgick från en målning av Johann Rudolf Byss (1660–1738) som visserligen var schweizare men målade som sina holländska kolleger. Irisen, tulpanerna, narcissen, den glesa blå hyacinten och alla de andra växterna är på plats i sin pyttelilla vas. Fågeln och den röda blomman bredvid vasen finns med precis som hos Byss, men Marila har spegelvänt bilden.

Lugnet, stillheten och det nästan osynliga hotet är bytt mot stor dramatik. Marila använder fingrarna och händerna som pensel. Växterna byggs upp av väldiga färgklickar, några blommor från trädgården är det verkligen inte fråga om. Man kan tänka på Monets sena näckrosmålningar som också lyfte från verkligheten och kom att handla om något mer än näckrosor i en damm.

Det var intressant att variera äldre målningar, säger Heikki Marila. Målningprocessen blev annorlunda. Jag måste tänka på hur de gamla mästarna målade och vad de menade med alla detaljer och noga fundera på hur jag själv skulle kunna måla dem på mitt eget sätt. Att göra dem i jätteformat var viktigt för uttrycket och skapar ett nytt innehåll.

För sina 1600-talsmålningar fick han 2011 den nordiska konstvärldens största pris, Carnegie Art Award på en miljon kronor. Då hade han redan hittat fransmannen Henri Fantin-Latour, det sena 1800-talets mästare på nästan skamlöst vackra blomstermålningar. De två rosenbuketterna här intill går med sin uppbyggnad och sitt innehåll direkt att känna igen från Fantin-Latour. Ren estetik och skönhet, förklarar Marila.

Still Life with Flowers - a Modern Interpretation

Is there something familiar about Heikki Marila's giant flower paintings? Do you recognise the flowers and the composition? If so, you are absolutely right. The Finnish artist Heikki Marila has taken inspiration from the most famous flower paintings in art history and made his own versions of them.

I do not paint any actual flower arrangements but create variations of existing paintings. For me it is more about painting than about flowers, he says.

He started with the 17th century Dutch still lifes where the most expensive flowers of the time had been collected in bouquets laden with symbolism. Tulips, peonies, lilies, columbines, roses – all plants of the season in the same vase. Here and there you can see a larva or little insect gnawing the petals as a reminder of the perishability of all living things.

Flowers I was the first one he did. His starting point was a painting by Johann Rudolf Byss (1660–1738) who happened to be Swiss but painted like his Dutch colleagues. The iris, tulips, the narcissus, the thin blue hyacinth and all the other plants are arranged in a tiny vase. The bird and the red flower next to the vase are there, just like in Byss's painting, but Marila has mirrored the painting.

The calmness, stillness and the almost invisible threat is exchanged for great drama. Marila uses his fingers and hands as a brush. The plants are built by enormous splashes of paint. Truly, these works do not merely depict flowers from the garden. One may bring to mind the late water lily paintings by Monet that also transcended reality and came to be about something more than water lilies in a pond.

It was interesting to make variations of older painting, says Heikki Marila. The painting process was different. I had to think about how the old masters painted and what they intended with all the details. Then I had to carefully think about how I could paint them my own way. Making them in a giant format was important for the expression, and it creates new content.

His 17th century paintings earned him the greatest award in the Nordic art scene, the 2011 Carnegie Art Award of SEK one million. At that point he had already discovered the Frenchman Henri Fantin-Latour, the late 19th century master of almost shamefully beautiful flower paintings. With their design and content, these two bouquets of roses are easily recognisable from Fantin-Latour. Pure aesthetics and beauty, Marila explains.

En forskare och konstnär från 1600-talet

Maria Sibylla Merian var en häpnadsväckande kvinna. Universiteten var på 1600-talet bara för män, ändå blev hon med sina böcker om växter, fjärilar och andra insekter en av sin tids mest berömda naturvetenskapliga forskare. Hon revolutionerade kunskapen om insekterna och hon betraktas som en av världens främsta vetenskapliga illustratörer.

Man trodde länge att insekter uppstod hela och färdiga direkt ur "smuts". Merian var den första som födde upp levande exemplar, och det gav henne tidigare okända kunskaper om deras liv. Hon var också först med att dokumentera deras förvandling från ägg till larv till puppa till färdig individ.

Linné nämner Merian som sin föregångare och använder henne som källa i sina vetenskapliga verk. Genom århundradena har hon fått sex växter, nio fjärilar och två skalbaggar uppkallade efter sig.

När hon var 52 år reste hon tillsammans med sin yngsta dotter Dorothea till den nya holländska kolonin Surinam i Sydamerika för att studera fjärilar och växter. De började alltid arbeta i gryningen för att slippa den hetaste solen. Ett stycke in i djungeln hade de sin utomhusateljé bland svärmande vildbin och malariamygg. De fångade fjärilar och andra insekter, födde upp dem och avbildade deras olika utvecklingsstadier på de rätta värdväxterna.

Efter två år i den fuktiga tropiska hettan vacklade hon sjuk av malaria iland i Amsterdam. Hennes lärar med konserverade djur fyllde en hel utställning i stadshuset. Där fanns fjärilar, skalbaggar, paddor, ormar, leguaner och små krokodiler. Många av de arter hon kom hem med var tidigare okända i Europa. Materialet samlade hon i *Metamorphosis insectorum surinamensis*, ett praktverk som anses vara en av världens vackraste vetenskapliga böcker.

Sin konstnärliga utbildning fick Merian i hemmet. Hon föddes i Frankfurt am Main och var från början omgiven av konst och färger. Hennes far var en känd konstnär och förläggare av bland annat kartor över för Europa nya delar av världen, till exempel Surinam. Hennes styvfar var konstnären Jacob Marrel, känd för sina fina stilleben. Han undervisade och uppmuntrade henne.

Där andra konstnärer målat sin tro i madonnor med barn målade hon sina blommor med larver, skriver Nina Burton om Maria Sibylla Merian i boken *Den nya kvinnostaden*.

A Scientist and Artist from the 1600s

Maria Sibylla Merian was an astonishing woman. In the 17th century, universities were only open to men, yet still with her books on plants, butterflies and other insects, she became one of the most famous scientific researchers of her time. She revolutionised the knowledge of insects and is considered to be one of the world's foremost scientific illustrators.

It was for a long time believed that insects emerge whole and completely developed directly from "the dirt". Merian was the first to breed living examples and it gave her previously unknown knowledge about their lives. She was also the first to document their transformation from egg to larva to pupa to complete individual.

Linnaeus mentions Merian as his forerunner and uses her as a source in his scientific works. Over the centuries passed, she has had six plants, nine butterflies and two beetles named after her.

When she was 52 years old she travelled with her youngest daughter Dorothea to the new Dutch colony Suriname in South America to study butterflies and plants. They always began their work at dawn in order to avoid the hottest part of the day. They set up their outdoor studio a little way into the jungle, where wild bees and malaria mosquitos swarmed. They caught butterflies and other insects, bred them and illustrated their different stages of development on the correct host plants.

After two years in the moist tropical heat she stumbled ashore in Amsterdam, malaria-stricken. Her cases with preserved animals filled an entire exhibition in the city hall. There were butterflies, beetles, toads, snakes, iguanas and small crocodiles. Many of the species she brought home were previously unknown in Europe. She collected this material in *Metamorphosis insectorum surinamensis*, a magnificent work that is considered to be one of the most beautiful scientific books in the world.

Merian received her artistic education at home. She was born in Frankfurt am Main and was surrounded by art and colours at an early stage. Her father was a famous artist and publisher of, among other things, maps of what were for Europeans new parts of the world, such as Suriname. Her stepfather was the artist Jacob Marrel, known for his fine still lives. He taught her and encouraged her.

Where other artists painted their faith in the shape of Madonna with child, she painted her flowers and larvae, writes Nina Burton about Maria Sibylla Merian in her book *Den nya kvinnostaden* [The New City of Ladies].

Porträttmålarens blommor

Olga Milles röda vallmor är kanske de mest vallmoaktiga av alla vallmor på hela utställningen. Det är som om hon hittat just det som är vallmo i en vallmoblomma. Så var hon också porträttkonstnär. Egentligen är det ju ingen skillnad mellan att göra ett porträtt av en människa eller av en blomma. För båda krävs kunskap, inlevelse och ömhet – och skicklighet, förstås.

Olga Milles var gift med Carl Milles i mer än femtio år och Millesgården var deras hem. De träffades 1899 i Paris när båda var unga. Carl Milles var 25 år och helt okänd som konstnär. Olga Granner, som hon hette, var 26 och redan uppmärksammad för sina känsliga porträtt och hade utställningar i Wien och München bakom sig. Året därpå förlovade de sig i ett av tornen till Notre Dame. 1905 gifte de sig och efter ett år flyttade de till Sverige.

Carl Milles blev en extremt framgångsrik och världskänd skulptör medan Olga drog sig tillbaka. Hon fortsatte att teckna och måla varje dag i sin ateljé, mest porträtt av familjen och vännerna, men ingen fick se hennes verk. Samtidigt var hon mån om att tjäna egna pengar och hon tog alltid betalt för sina porträtt.

Du förstår väl vad jag anser om min egen konst jämfört med Carls? Jag är bara tacksam för att jag fått min konstnärliga träning, så att jag har kunnat följa honom i hans arbete.

Så sa Olga i ett samtal med en god vän 1951. Hon stödde verkligen hängivet makens arbete. Han fick all uppmärksamhet, och kanske ville hon ha det så.

Olga Granner föddes 1874 i Leibnitz i Österrike och dog 1967 i Graz. Hon uppfattades tidigt som ett konstnärligt underbarn och började som mycket ung på Graz Målarakademi. Hon ville till Paris och för att få pengar försörjde hon sig under några år genom att resa runt mellan de rika österrika godsherrarna och göra porträtt. 1899 hade hon fått ihop tillräckligt för kunna studera vid Académie Colarossi i Paris.

Efter Carl Milles död 1955 lämnade Olga Millesgården och bosatte sig i sin hemstad Graz där hon avled 93 år gammal. Först 1984 fick den svenska publiken se hennes verk på en utställning på Millesgården. 1988 presenterades hon på en stor utställning i Cranbrook Academy of Art Museum i USA.

The Portraitist's Flowers

Olga Milles' red poppies are perhaps the most truly poppy-like of all poppies in the exhibition. It is as if she has found the essence of poppy in a poppy flower. But then, she was a portrait artist. There is really no difference between portraying a person or a flower. Both tasks require knowledge, empathy and tenderness - and skill of course.

Olga Milles was married to Carl Milles for more than fifty years and Millesgården was their home. They met in Paris in 1899 when they were both young. Carl Milles was 25 and a completely unknown artist. Olga Granner, as she was then called, was 26 and had already gained acknowledgement for her sensitive portraits and had exhibited in Vienna and Munich. The following year they became engaged in one of Notre Dame's spires. They were married in 1905 and the year after they moved to Sweden.

Carl Milles became an extremely successful and internationally famous sculptor, while Olga stepped back. She continued to draw and paint in her studio every day, mostly portraits of family and friends, but she showed her work to no-one. At the same time she found it important to make her own money and always charged for her portraits.

You do understand what I think about my own art compared to Carl's? I am simply grateful to have had my artistic training so that I could follow him in his work.

This is what Olga said in a conversation with a good friend in 1951. She was really a dedicated supporter of her husband's work. He got all the attention, and perhaps that is what she wanted.

Olga Granner was born in 1874 in Leibnitz, Austria and died 1967 in Graz. She was acknowledged early on as an artistic prodigy and started at a very young age at the Graz art academy. She wanted to go to Paris, and to save up money she made a living for a few years travelling around the rich Austrian estate owners, making their portraits. In 1899 she had made enough money to start her studies as Académie Colarossi in Paris.

After the death of Carl Milles in 1955, Olga left Millesgården and took up residence in her home city of Graz where she passed away at the age of 93. The Swedish audience only got to see her work in 1984 at an exhibition at Millesgården. In 1988 she was presented in a large exhibition at the Cranbrook Academy of Art Museum in the USA.

Praktfulla blomsterstilleben

I en allt för liten vas häver sig 1600-talskonstnären Jacob Hoefnagels jättekukett. Många olika sorters rosor, stora strimmiga tulpaner, några anemoner, kanske en jasminkvist, iris, blomman för dagen... Idel dyrbarheter i en tid då varje ny och sällsynt växt var en sensation och ett sätt för de allra rikaste att visa upp sin makt och sina pengar.

Människorna älskade förstås sina nya växter, men 1600-talets berömda holländska blomstermåleri kom också till därför att många ville få sina växtrikedomar förevigade. Det kunde ibland till och med vara billigare att köpa målade blommor än levande. Svårt att förstå idag, när målningarna hänger som bevakade dyrgripar på världens museer, medan blommorna växer i varje trädgård.

Världen hade vidgats för européerna. Spanska och portugisiska koloniserare rapporterade om en växtvärld av nästan ofattbar prakt på andra sidan Atlanten. Mängder med växter och djur därifrån fördes till Europa. Under 1500-talet kom också det osmanska rikets blomsterprakt till Europa. Lökväxter som kejsarkrona, narcisser av olika slag, hyacint, kungsängslilja och anemoner, ja alla de nymodigheter som syns på de praktfulla blomstermålningarna. Men också växter som vi gärna tror är ursvenska, till exempel stockros, syren och schersmin. Liksom tulpaner, förstås, de dyrbaraste av dem alla.

De nya växterna fördes till Holland av Carolus Clusius som 1590 blev chef för den då nya botaniska trädgården i Leiden. Trots att han bevakade sina dyrgripar noga blev han förstås bestulen. De stulna lökarna blev senare upphov till alla tiders största blomstervansinne, tulipomanian.

Under ett par år på 1630-talet kunde holländarna gå från hus och grund för en tulpanlöks skull. Dyrast av alla var 'Semper Augustus', en stor vit- och rödstrimmig tulpan. Kanske är det en sådan som syns längst upp till höger på Hoefnagels målning. En enda lök kunde kosta lika mycket som ett bättre hus i centrala Amsterdam. I februari 1637 sprack tulpanbubblan och värdet sjönk över dagen till bara en procent av de tidigare rekordnoteringarna. Men också detta var fantasipriser.

I jämförelse är Henning Malmströms böljande tulpanbuketter härintill odramatiska. Kanske har han plockat dem i trädgården. Lite skönt faktiskt, för då kan man tänka på att tulpanen i det gamla Persien inte var en symbol för pengar utan för sann kärlek.

Magnificent Floral Still Life

The vase holding the 17th century artist Jacob Hoefnagel's giant bouquet is much too small. Many different types of roses, large striped tulips, some anemones, perhaps a jasmine branch, iris, morning glory... All articles of great value in a time when every new and rare plant was a sensation and a way for the very richest to display their power and wealth.

People loved their new plants of course, but the famous Dutch flower paintings of the 17th century also evolved as many wanted to have their wealth of plants immortalised. It could even be cheaper to buy painted flowers than live ones. Hard to believe today when the paintings hang like guarded treasures in museums all over the world while flowers grow in everybody's garden.

The world had opened up to the Europeans. Spanish and Portuguese colonisers reported back about a vegetal world of almost unbelievable splendour on the other side of the Atlantic. Great quantities of plants and animals were taken from there to Europe. During the 16th century, the floral splendour of the Ottoman Empire also reached Europe. Bulbous plants such as crown imperial, narcissi of different kinds, hyacinths, chess flower and anemones, yes, all the modern plants that can be seen in the magnificent flower paintings. They also included plants that we like to believe are originally Swedish, such as hollyhock, lilac and mock orange. As well as tulips of course, the most precious of them all.

The new plants were taken to Holland by Carolus Clusius who, in 1590, was made head of what was then the new botanical garden in Leiden. Despite guarding his precious plants closely, he was of course robbed. The stolen bulbs were later the cause of the greatest flower madness of all times, the tulipomania.

Over a couple of years in the 1630s, the Dutch could give up their house and home for the sake of a tulip bulb. The most expensive of them all was 'Semper Augustus', a large white and red striped tulip. Perhaps it is one such tulip that can be seen in the top right corner of Jacob Hoefnagel's painting. One single bulb could cost as much as a fine house in central Amsterdam. The tulip bubble burst in February 1637 and the value sank in one day to just one per cent of the previous record listings. But these too were outrageous prices.

By comparison, Henning Malmström's billowing tulip bouquets nearby are unremarkable. Perhaps he picked them in the garden. In fact, this is really quite nice; it allows us to ponder the fact that the tulip in ancient Persia was not a symbol of money but of true love.

Farliga växter målade med rost

Fingerborgsblomma, dårört, bolmört, tidlösa och vallmo – en hallucinatorisk bukett, i oförsiktig dos dödligt giftig, som för tankarna till magi. Bilderna är målade med rost från gamla verktyg som konstnären köpt och skrapat rena.

Bilderna ingår i serien *Slaves by choice*. Det är också titeln på en samhälls- och kulturkritisk essä som skrevs av fransmannen Etienne de La Boétie 1548. Han har blivit en förebild för civil olydnad och passivt motstånd och också inspirerat anarkistiska tänkare.

Växterna på Roger Andersson stora ikonlika bilder är mycket gamla i odling. Bolmört användes av de klassiska grekerna som läkemedel men också av tidens präster och orakel för att nå ett extatiskt tillstånd. Det kända oraklet i Delfi placerades på en trefot ovanför en rykande eld av bolmört för att i trans kunna uttala sina förutsägelser om framtiden. Till Sverige kom bolmörten med vikingarna, kanske tidigare. Senare odlades den i klostren som medicinalväxt. Den ingick i sömnmedel och i lugnande och smärtstillande preparat vid operationer. Det gällde förstås att avväga dosen väl – växten är så farlig att man inte ens ska ta i den.

Bolmört, opievallmo och kanske dårört ingick i de så kallade flygsalvorna eller häxsalvorna. De påstådda häxorna föll i trans med skräcksyner och erotiska visioner – bola med djävulen – och en känsla av att flyga till Blåkulla.

Tidlösa, *Colchicum autumnale*, kallas också nakna jungfrun. När den rosa blomman kommer sent på hösten ser det ut som om den kommer direkt ur jorden som en naken jungfru utan några blad att skylla sig med. Tidlösa innehåller colchicin, ett nervgift vars verkan påminner om arsenik. Giftet var en av ingredienserna vid världshistoriens klassiska giftmord. Säkert ingick saft av tidlösa i den brygd som den ursinniga Medea bjöd Jason att dricka sedan han bedragit henne. Det används inom växtförädlingen för att fördubbla cellernas kromosomantal. Resultatet kan då bli större och kraftfullare än normalt. Det används också inom medicinen som smärtstillande medel mot gikt.

Men solrosen, den sjätte bilden i serien? Inte är väl den giftig? Nej, inte särskilt, men den är viktig i sammanhanget på ett annat sätt. Solrosen har använts i många tusen år av ursprungsbefolkningen i Amerika som en rituell växt. För inkaindianerna var den en bild av Solguden. Den var också ett botemedel mot ormbett och bröstsmärtor.

Poisonous Plants Painted with Rust

Foxglove, henbane bell, stinking nightshade, autumn crocus and poppy – a hallucinatory bouquet, mortally poisonous in incautious doses, reminiscent of magic. The works are painted with rust from old tools the artist bought and scraped clean.

The works are part of the series *Slaves by choice*. It is also the title of a social and cultural critical essay written by the French writer Etienne de La Boétie in 1548. He has become a role model for civil disobedience and passive opposition as well as an inspiration for anarchist thinkers.

The plants in Roger Andersson's large iconic images have been cultivated for a very long time. Stinking nightshade was used by the ancient Greeks as a remedy but also by the priests and oracles at the time in order to reach an ecstatic state. The famous Oracle of Delphi was placed on a tripod on top of a smoky fire of stinking nightshade so that she could go into trance and make her predictions about the future. Stinking nightshade was brought to Sweden by Vikings, perhaps earlier. It was later cultivated in monasteries as a medicinal plant. It was an ingredient in sleeping drugs and in sedative and analgesic preparations for surgery. Naturally it was crucial to carefully calculate the dose – the plant is so dangerous that you should not even touch it.

Stinking nightshade, opium poppy and perhaps henbane bell were ingredients in the flying ointments or witch ointments. The supposed witches fell into a trance with horrible sights and erotic visions – fornication with the devil – and a feeling of flying to the Brocken.

The autumn crocus, *Colchicum autumnale*, is also known as the naked lady. When the pink flower emerges in late autumn it looks like it has sprung straight from the ground, like a naked lady with no leaves to cover it. The autumn crocus contains colchicine, a neurotoxin the effect of which is similar to arsenic. The poison was one of the ingredients in the most classic case of murder by poisoning in world history. The autumn crocus was surely part of the brew that the furious Medea offered Jason to drink after he was unfaithful to her. It is used within plant breeding to double the chromosome numbers in the cells. The result can then be bigger and more powerful than normal. It is also used within medicine as an analgesic preparation against gout.

What about the sunflower, the sixth image in the series? Surely it cannot be poisonous? No, not particularly, but it is important in the context in another way. The sunflower has been used as a ritual plant for many thousands of years by the native population in America. For the Incas it was an image of the Sun God. It also provided a cure against snake bites and chest pain.